

Position Paper FNV
Rondetafelgesprek Commissie BZK
dossier 34321

Woensdag 11 november 2015

Geachte leden van de commissie,

Dank voor uw uitnodiging om deel te nemen aan dit rondetafelgesprek over het wetsvoorstel tot wijziging van de Wet Privatisering ABP. Deze wetswijziging is een direct gevolg van de op 10 juli door vertegenwoordigers van het Kabinet, een aantal werkgevers en drie overheidsbonden gesloten *Loonruimte-overeenkomst voor de publieke sector 2015-2016*. Vandaar dat wij onze inbreng over dit wetsvoorstel verbreden naar deze achtergrond. Het loonruimte-akkoord en de wetswijziging zijn immers onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Met dit loonruimte-akkoord wilden partijen, aldus de preambule, “de impasse doorbreken”, zorgen voor “de nodige rust binnen de overheidssectoren” en na jaren van nullijn “in samenspraak komen tot een integrale afweging tussen eisen van bedrijfsvoering, goed publiek werkgeverschap en arbeidsvoorwaarden”.

De impasse in de Cao’s en de daarmee gepaard gaande onrust en collectieve acties in de Kabinetssectoren ontstond door het probleem van de “beperkte budgettaire ruimte voor arbeidsvoorwaarden”, aldus opnieuw de preambule.

De oplossing voor dit probleem wordt door partijen gevonden in verlaging van de ABP-premie, waarbij het werkgeversdeel van de premiedaling direct en volledig wordt doorvertaald naar het primair loon. Bovenop deze loonstijging, die 1,4% bedraagt, komt een loonstijging van 1,6%. De totale loonsverhoging van 3% wordt dus voor 40% betaald uit verslechtering van ABP-pensioen. De conclusie kan niet anders zijn dan dat de ambtenaren in de kabinetssectoren, de gevangenenbewaarders, de belastingdienstmedewerkers en de militairen, de toezegging die in september 2014 door het Kabinet gedaan werd dat er een einde aan vier jaar nullijn was gekomen, alleen lijken te kunnen verzilveren als ze dat zélf betalen.

Het is volstrekt begrijpelijk dat de politie maandenlang in actie geweest en dat blééf na 10 juli. Dat geldt ook voor de rijksambtenaren, die al ruim 4,5 jaar zonder Cao zaten. Maar ook of misschien wel juist onder de *niet*-rijksambtenaren is de onrust groot: Gemeente- en provincieambtenaren zien voor de pensioenverslechtering alleen de premievrijval van 1,4% terug, terwijl andere ABP-deelnemers in bijvoorbeeld de stadsvervoersbedrijven in actie komen omdat zij voorlopig alleen de verslechtering zien, zonder enige compensatie. De gepensioneerden komen voor compensatie al helemaal niet in aanmerking: Hun pensioen wordt als gevolg van dit akkoord in de toekomst geïndexeerd op basis van prijsinflatie, terwijl zij altijd betaald hebben voor een welvaartsvast pensioen.

Het verhaal van minister Plasterk, dat de pensioenverslechtering gecompenseerd wordt door een mooie loonstijging, gaat dus voor 75% van de ABP-ers niet op.

Het zal u niet ontgaan zijn dat de FNV-leden deze truc hebben voorzien en daarom dit akkoord in grote getale afwijzen. De FNV hield een referendum en kon daarvoor 120.000 ABP-leden die tevens lid zijn van de FNV, aanschrijven. Ook andere ABP-ers konden zich registreren. 46.000 mensen hebben gestemd en maar liefst 84% heeft zich tegen dit akkoord uitgesproken. Op geen enkel moment heeft zo'n grote groep belanghebbenden zich over dit akkoord uitgesproken. Al met al is duidelijk dat dit akkoord níet tot resultaat heeft wat het beoogt: Er is geen arbeidsrust ontstaan, integendeel. En er is geen sprake van goed publiek werkgeverschap als 75% van de mensen wél de lasten, maar niet de lusten delen van een akkoord.

Bovendien heeft het ABP-bestuur aangekondigd dat uitvoering van het loonruimte-akkoord leidt tot een slechtere financiële positie van het fonds en ziet hij zich genoodzaakt om begin 2016 met een nieuw herstelplan te komen. Zonder twijfel leidt dat tot een hogere premie. Ook de premieverlaging van 20,8% naar 17,4% kan niet doorgaan, maar zal aangepast worden naar 17,8%. Daarmee is het tweede hoofddoel van dit akkoord, verlaging van de pensioenkosten, ook onmiddellijk op losse schroeven komen te staan.

In het loonruimte-akkoord wordt duidelijk gemaakt dat indexatie van de pensioenen, of dat nu op basis van loon- of op basis van prijsindexatie is, op korte termijn onmogelijk is. Uit de berekeningen van het ABP blijkt dat volledige indexatie pas weer vanaf op zijn vroegst in 2023 of 2024 kan plaatsvinden. Door wél de pensioenpremie te verlagen, wordt op dit moment dus slechts bereikt dat de opbouw van de pensioenuitkering van alle ABP-deelnemers verslechterd wordt. Het ABP heeft berekend dat dit kan leiden tot een 16% lagere pensioenuitkering.

De wetswijziging die voorligt is een uitwerking van de loonruimte-overeenkomst. De crux van het voorstel is uiteraard onderdeel D van de wetswijziging, dat artikel 10 van de WPA wil wijzigen en een keuze voor loon- dan wel prijsindexatie mogelijk lijkt te maken.

Daarmee lijkt dit een onschuldige wijziging, die niet meer doet dan ruimte bieden aan de sociale partners in de overheidssectoren.

De werkelijkheid is natuurlijk dat dit wetsvoorstel er slechts toe lijkt te dienen het genoemde akkoord te kunnen effectueren zodat een aantal slepende Cao-impasses opgelost kunnen worden. Dat gegeven, én de snelheid waarmee het voorgelegd is en behandeld wordt, maakt dit voorstel een wolf in schaapskleren.

Na deze toelichting op de politieke en maatschappelijke context, komen we aan onze opmerkingen over de specifieke voorgestelde wetswijzigingen en wel met name artikel 10 van de Wet Privatisering ABP, onderdeel D van het wetsvoorstel.

Dit onderdeel van de wetswijziging wil het mogelijk maken om de wettelijk vastgelegde aanpassing van ingegane en in het vooruitzicht gestelde pensioenen aan de loonontwikkeling te wijzigen.

Maar artikel 10 staat nu juist in die wet omdat de wetgever aan de ABP-deelnemers de geruststellende zekerheid wilde bieden dat de welvaartvastheid ook na de privatisering werd gewaarborgd. Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat deze bepaling over loonindexatie is opgenomen om de *bestaande* pensioenaanspraken van *voor* de privatisering van ABP te laten meegroeien met de groei van de bezoldiging, overeenkomstig het reeds tot en met 1995 geldende onder de voordien geldende ABP-wet bestaande systeem. Op pagina 37 van de Memorie van Toelichting staat dat ook met zoveel woorden: "Dit houdt in dat het sociale partners niet vrijstaat om deze wijze van indexatie te wijzigen". De wetgever heeft met dit artikel 10 zeer harde garanties willen geven. En die garantie is ook consequent en zonder voorbehoud door ABP gecommuniceerd.

Er staat in artikel 10 ook één "tenzij". Er staat namelijk expliciet genoemd dat niet van de aanpassing van de pensioenen en pensioenaanspraken op basis van loonindexatie kan worden afgeweken "tenzij de financiële positie van het pensioenfonds ABP zich dwingend tegen die aanpassing verzet".

ABP-deelnemers hebben de laatste jaren ook hardhandig kennis gemaakt met de betekenis van dit "tenzij", toen zij geconfronteerd werden met het uitblijven van indexering, waardoor zij inmiddels een indexatieachterstand van zo'n 10% hebben opgelopen. Maar die tegenvaller vindt zijn basis in deze tekst van de wet.

Die "tenzij"-bepaling is duidelijk, maar ook zeer specifiek. Hij sluit andere aanleidingen om de aard van de indexatieambitie voor ingegane en in het vooruitzicht gestelde pensioenen te wijzigen uit.

Het argument van het Kabinet en een deel van de bonden (overigens een minderheid van de georganiseerde ABP-deelnemers) om tot wijziging van artikel 10 over te gaan vloeit niet voort uit de financiële positie van ABP, maar komt alleen voort uit de wens van partijen om uit een slepende cao-impasse te komen. Om zo'n 700.000 ambtenaren en leerkrachten in 2016 1% extra loonsverhoging te geven wordt het pensioen van ruim 2.800.000 actieve en gepensioneerde deelnemers verslechterd. Dat argument voldoet in het geheel niet aan de mogelijkheden van de "tenzij"-bepaling en kan op geen enkele wijze een dragend argument zijn voor zo'n ingreep.

Het ABP-bestuur wil geen partij worden bij deze discussie tussen sociale partners onderling. Maar voor hen geldt wel het risico dat de overstap van loon- naar prijsindexatie mogelijk leidt tot een onevenwichtige belangenafweging. Dat is op twee manieren aan de orde.

Ten eerste worden door de overstap jongeren onevenredig benadeeld. Hun indexatie wordt –ook tijdens de opbouwperiode van hun pensioen- tot zo'n 15% slechter.

Ten tweede worden al degenen die niet profiteren van de compenserende loonsverbetering van 1% in 2016 – en dat zijn ruim 2.000.000 van de 2.800.000 deelnemers- benadeeld ten opzichte van de actieve deelnemers die die 1% extra wel krijgen. Zij hebben wel het nadeel van de slechtere indexatie-ambitie, maar niet het compenserende voordeel van de loonsverhoging. Sterker nog, juist door de overstap van loonindex naar prijsindex vallen zij in 2015 plus 2016 terug van een geschatte loonindex van totaal 5% naar een geschatte prijsindex van totaal 1,3%. Een onmiddellijk negatief effect van 3,7%!

De wetwijziging verandert de indexatieambitie niet van loon- naar prijsindex, maar beoogt een keuzeoptie voor sociale partners ten aanzien van de indexatiewijze voor ingegane pensioenen en bestaande uitzichten op pensioen. Hierbij wordt voorbij gegaan aan het gegeven dat sociale partners deze mogelijkheid niet hebben voor zover het aanspraken van voor 1996 betreft.

In verband met de overgang van het publiekrechtelijke ABP naar het privaatrechtelijke ABP per 1 januari 1996, moesten de pensioenaanspraken opgebouwd onder de ABP-wet worden vastgesteld. In artikel 7 van de Wet Privatisering ABP is geregeld dat de aanspraken op basis van de ABP-wet worden omgezet naar gelijkwaardige aanspraken in het Pensioenreglement. Dat is ook wat betreft de indexatiesystematiek gebeurd. Door de mogelijke overstap van loon- naar prijsindexatie ook te laten gelden voor de aanspraken tot 1996 worden deze in feite niet meer gelijkwaardig aan die op basis van de ABP wet.

De mogelijke overgang straks van loon- naar prijsindexatie leidt tot een andere wijziging, te weten een verhoging van het nominale kortingsrisico voor alle reeds opgebouwde pensioenrechten. Een dergelijke feitelijke wijziging van opgebouwde aanspraken kan strijdig zijn met art. 20 Pensioenwet. Accepteert de wetgever hiermee de mogelijke aansprakelijkheid als gevolg van het faciliteren van het “invaren” van de opgebouwde rechten in de eventuele nieuwe indexatie systematiek?

Overigens leidt het in standhouden van de loonindexatie voor de pensioenaanspraken van voor 1996 niet tot extra premie c.q. tot aantasting van de extra loonruimte. *Het aanpassen van artikel 10 van de WPA is derhalve niet nodig voor de financiering van de Loonruimteovereenkomst.*

Tot slot nog een procesopmerking. De Samenwerkende Centrales voor overheidspersoneel zijn uitgenodigd om “mogelijke gedachten over het wetsvoorstel kenbaar te maken zodat deze meegewogen kunnen worden in het wetsvoorstel”. Die consultatie heeft op 5 oktober j.l. plaatsgevonden, waarbij vanuit de ACOP FNV de zojuist aangegeven bezwaren en kanttekeningen zijn ingebracht. De Raad van State is evenwel al om advies gevraagd op 23 september 2015 en heeft advies uitgebracht op 2 oktober 2015, dus ruim voordat sociale partners waren geconsulteerd, waardoor de opvatting van sociale partners door de Raad van State niet kon worden gewogen. Het advies van de Raad van State bevat dan ook geen enkele inhoudelijke opmerkingen over deze zeer ingrijpende wetwijziging.

Op grond van bovenstaande overwegingen verzoeken wij u dan ook dringend niet met onderdeel D van het voorliggende wetsvoorstel in te stemmen.

FNV

Gijs van Dijk, Dagelijks bestuurder
Jan Willem Dieten, bestuurder pensioenen